

***Archivaria: The Journal of the Association of Canadian Archivists.*
81–82(2016).**

Proljetno izdanje časopisa *Archivaria*, broj 81, donosi pet članaka, osvrt na nagradu Gordon Dodd, pet prikaza knjiga i osvrt na jednu izložbu.

Prvi članak *An Accidental Archive of the Old Durham Road: Reclaiming a Black Pioneer Settlement* („Slučajni arhiv na Old Durham Roadu: Spašavanje izvornih crnačkih naselja“) autorice Naomi Norquay razmatra kako tlo može koristiti kao arhiv povijesne zajednice crnačkih doseljenika u Grey Country u Ontariju u Kanadi. Tražeći dokumentaciju o crnačkoj zajednici u arhivima, autorica zaključuje kako je ista manjkava i nepouzdana jer se nisu uvijek bilježili točni podatci. Razlog je dijelom u površnosti onog koji ih je bilježio, zatim zbog činjenice da su neki nastojali prikriti svoj rasni identitet, ali i zbog činjenice da se njihovo postojanje nastojalo poreći, zbog izostavljanja i nespominjanja u povijesnim pregledima lokalne povijesti. Ističe i problem koji se odnosi na osobne dokumente (dnevnici, fotografije, pisma). Njih nasljednici, svjesni svojeg crnačkog nasljeđa, čuvaju za sebe, nerado dijeleći uspomene na to razdoblje svoje obiteljske povijesti i ne žele ih predati arhivima jer ih brine možebitan nemaran stav arhivista koji ne bi cijenili duhovnu, sentimentalnu, memorijalnu i kulturnu vrijednost koju ti dokumenti imaju za njih.

Upravo zbog nedostatka pisanih izvora autorica istražuje kako tlo može na određen način poslužiti kao izvor za proučavanje povijesne zajednice crnačkih doseljenika. Ona ga naziva „slučajnim arhivom“, koji se mijenja u skladu s promjenama godišnjih doba, istovremeno skrivajući i otkrivajući tragove njezine prisutnosti na Old Durham Roadu, što opisuje sintagmom „odsutna prisutnost“. Kao dokaze postojanja spomenute zajednice proučava tri elementa, odnosno pronađena u tlu: drvo divlje jabuke, kamene ostatke temelja kuća i ostatke kuhinjske grnčarije. Na kraju Norquay istražuje kako najbolje pristupiti tomu „slučajnomu“ i „nestajućemu“ arhivu postavljajući pitanja: je li to uopće arhiv ako ga nitko ne posjećuje, može li se on održati ako ga nitko ne dolazi istražiti i oslikava li isti, uslijed navedenog, postojanje crnačke zajednice?

U članku *From Human Rights to Feminist Ethics: Radical Empathy in the Archives* („Od ljudskih prava do feminističke etike: Radikalna suosjećajnost u arhivima“) Michelle Caswell i Marika Cifor zalažu se za drugačiji pristup arhivskoj etici kada su u pitanju ljudska prava, odnosno njihova zaštita. Smatraju da novi pristup, upoznat s feminističkom etikom, u svojem fokusu treba imati radikalnu empatiju i obvezu da skrbi. Na taj bi se način promijenila i uloga arhivista, koji ne bi bili samo „čuvari“ zapisa, nego bi postali angažiraniji, emocionalno odgovorniji i više uključeni u međusobno isprepletene odnose svih strana vezanih uz proble-

matiku ljudskih prava. U članku se napominje kako je postojeći pravni okvir s feminističkog stajališta suviše univerzalan. Caswell i Cifor smatraju kako su „feministička etika brige“, odnosno „radikalna suosjećajnost“, koja je također dio feminističkog etičkog okvira, puno prihvatljiviji i primjereniji model za osmišljavanje i stvaranje pravednijeg društva. U tom se smislu i predlaže odmak od dosadašnjeg modela korištenog u arhivskoj teoriji i praksi koji se temelji na pravima pojedinca, i orijentacija na spomenuti model. Autorice predlažu četiri međusobno isprepletene promjene u arhivskom pristupu temeljene upravo na radikalnom suosjećanju: 1) veza arhivista i stvaratelja zapisa, 2) veza arhivista sa sadržajem zapisa, 3) veza arhivista s korisnicima i 4) veza arhivista i šire zajednice.

Treći po redu, članak autorice Caryn Radick *Romance Writers' Use of Archives* („Pisci ljubavnih romana kao korisnici arhiva“) analizira vezu između pisaca ljubavnih romana i knjižnica, odnosno arhiva. Za razliku od prijašnjih istraživanja kada su se kao korisnici u arhivima promatrali samo oni „tradicionalni“ korisnici (povjesničari i drugi znanstvenici, predavači, studenti), autorica svoju pažnju usmjerava na pisce „ljubića“ koji zapise koriste bilo za istraživanje pri pisanju svojih djela, bilo kao inspiraciju. Ističe se ustaljena praksa valorizacije korisnika u arhivima percipirajući one „tradicionalne“ kao „ozbiljne“ i „ne-tradicionalne“ kao „ne-ozbiljne“, pri čemu pisci „ljubića“ spadaju u drugu skupinu. Također, naglašava se i činjenica da je na formiranje stava knjižničarskih i arhivističkih krugova prema piscima „ljubića“ i njihovim djelima veliki utjecaj imao i dugovremeni negativan stav, podcjenjivački i omalovažavajući, prema tom žanru uopće.

Istraživanje je pokazalo da, unatoč nekim lošim iskustvima, kao što je nemogućnost pronalaska potrebnih zapisa zbog loše izrađenih vodiča, izostanak pomoći arhivista i njihov drugorazredni odnos prema piscima, malo digitaliziranog gradiva (što su uostalom uobičajeni problemi s aspekta korisnika!), pisci vole raditi u arhivima, razvijajući svijest o vrijednosti izvornih zapisa. Iako, prema rezultatima istraživanja, puno više rade u knjižnicama, za koje vezuju i pozitivnije dojmove.

Kako u posljednjem desetljeću ljubavni roman kao žanr postaje sve više predmetom raznih analiza i kritičnijeg proučavanja, u članku se, gledano kroz tu prizmu, arhivistima sugerira zauzimanje istog, afirmativnog stava prema njemu, odnosno piscima kao korisnicima, ističući možebitne prednosti rada pisaca u arhivima i stvarajući platformu za daljnja istraživanja.

Na primjeru CPA Australija (Certified Practising Accountants) grupa autora, Monica Keneley, Brad Potter, Brian West, Phillip Cobbin i Stevan Chang, ispituje prednosti i izazove digitalizacije arhivskih zapisa u članku *Digitizing Archival Records: Benefits and Challenges for a Large Professional Accounting Association* („Digitalizacija arhivskih zapisa: Dobrobiti i izazovi za veliku profesionalnu računovodstvenu organizaciju“). U članku je prezentirana studija projekta digitalizacije dijela dokumentacije koja je nastala radom CPA Australija. Širenje i razvoj digi-

talnih tehnologija nudi učinkovitiju pohranu, zaštitu i pristup zapisima, pa se sve više pristupa digitalizaciji kao sredstvu upravljanja dokumentacijom. Kao ključnu korist autori navode omogućavanje pritupa digitalnim snimkama zapisa s jedne i zaštitu vrijednih i osjetljivih originalnih dokumenta s druge strane. Izazov je, kako je navedeno, prije svega bio u određivanju prioriteta za digitalizaciju i stvaranju modela i protokola po kojem će se oni birati. Također, upozorava se da se unaprijed mora misliti i na upravljanje novim, digitalnim zapisima kako bi se sačuvala njihova vrijednost.

Kako se digitaliziralo uglavnom gradivo agencija koje je osnovala vlada, a ne ono poslovnih i profesionalnih organizacija, istovjetan projekt u CPA Australija ogleđan je primjer za druge slične organizacije koje će također htjeti digitalizirati svoje zapise s istim ciljem – omogućavanje pristupa zapisima i njihova zaštita. CPA Australija uzeta je kao primjer jer, iako je riječ o nevladinoj organizaciji, njezin utjecaj na društvo i trag koji ostavlja svojim djelovanjem itekako je važan. Cilj digitalizacije bio je zaštita zapisa koji dokumentiraju njezino djelovanje i povijest, ali i javna obveza da se sačuva trag njezine dinamičke socijalne uloge.

Ističe se potreba za planiranim, osmišljenim i logičkim pristupom u provođenju samog postupka digitalizacije, ali i potreba za dozom fleksibilnosti kako bi specifični slučajevi mogli biti identificirani. Digitalizacija se promatra kao postupak koji donosi prednosti stvaratelju zapisa, korisnicima i arhivskoj struci uopće.

Primjer digitalizacije u CPA Australija doprinosi razvoju kriterija za odabir zapisa za digitalizaciju, unaprjeđenju odnosa različitih arhivskih ustanova i povezivanju digitalnih repozitorija te predstavlja nit vodilju za druge slične studije.

Posljednji, peti članak, *Archiving Paul: Manuscripts, Religion, and the Editorial Shaping of Ancient Letter Collections* („Arhiviranje Pavla: Rukopisi, religija i uredničko oblikovanje antičkih zbirki pisama“), čiji je autor Gregory Fewster, proučava arhivsku praksu koja je vezana uz antička pisma, prije svega ona apostola Pavla, s ciljem da pokaže kako ona uključuje razne uređivačke strategije s učinkom produciranja promjenjive interpretacije autentičnosti i izvornosti.

Za taj tekst važnost pisama je dvojaka – tekstualna, koja se odnosi na sam rukopis, i ona metodološka, koja se odnosi na pristup pri proučavanju rukopisa. Polemizirajući može li se tekstualna povijest *corpus Paulinum* smatrati arhivom, autor razmatra tri načina na koji se pristupa materiji formirana pri njenom oblikovanju: ZBIRKA, KORPUS i KANON. Zbirka opisuje skupljanje ranije odvojenih materijala, korpus opisuje kakav interpretativni utjecaj na korisnika teksta ima činjenica da se cjelokupan tekst pripisuje samo jednom autoru i konačno kanon, koji se bavi načinima koji utječu na tumačenje teksta, njegovu važnost i korištenje. Autor zaključuje da, iako spomenuti načini nisu zamišljeni da budu primjenjivi na sve arhivske studije, njihova primjenjivost za *corpus Paulinum* olakšava poimanje različitih oblika arhivskih pristupa i načina na koji takvo oblikovanje posreduje kod angažmana budućih korisnika.

Članak se temelji na interdisciplinarnom radu koji, povezujući arhivske studije i studije vezane uz proučavanje tekstova, analizira razne načine na koje uređivačka aktivnost utječe na koncept autentičnosti i originalnosti kod pisanih materijala. Svaki od tri načina na koji se pristupa materiji (ZBIRKA, KORPUS, KANON) ima određena, sebi svojstvena načela koja oblikuju autentičnosti i originalnost.

Konačno, pisma apostola Pavla mogu se smatrati njegovom osobnom ostavštinom.

Dobitnik nagrade Gordon Dodds za 2015. je Grant Hurly. On u svojem članku *Community Archives, Community Clouds: Enabling Digital Preservation for Small Archives* („Arhivi zajednica i oblaci zajednica: Mogućnost digitalizacije u malim arhivima“) pažnju posvećuje problemu digitalizacije u malim, lokalnim i neovisnim arhivima zajednica. Termin „arhiv zajednice“ pod zajednički nazivnik svodi grupu arhivskih organizacija, i ne mora nužno biti u vezi ni s kakvom zajednicom ni s nekim određenim geografskim pojmom.

Autor, suprotno općeprihvaćenoj činjenici da spomenuti arhivi nisu dovoljno pripremljeni za postupak digitalne pohrane gradiva, smatra kako su oni, zahvaljujući novim tehnologijama, spremni za navedeni proces. On arhive i dalje smatra mjestom čuvanja zapisa, ali istovremeno, na primjeru malih arhiva, promišlja o načinima i mjestu čuvanja digitalnih zapisa dovodeći ih u relaciju s mogućim primjenama „računarstva u oblacima“, koje omogućava čuvanje zapisa na raznim serverima diljem svijeta. Prilikom pohrane digitalnih zapisa na novim tehnološkim platformama pomiču se granice same pohrane, a istovremeno arhivi, čiji se zapisi pohranjuju, moraju sami kreirati prostor „oblaka“ sukladno vlastitim zahtjevima i potrebama, kako bi zadržali kontrolu i mogućnost upravljanja istima. Odnosno, unaprijed moraju biti definirani standardi i politika upravljanja zapisima s ciljem zadovoljavanja potreba arhivskih organizacija u očuvanju njezinih zapisa. U svojoj analizi on spaja arhive zajednica i „računarstvo u oblaku“ sugerirajući pritom načine na koje ta tehnološka platforma omogućava pohranu zapisa nastalih u digitalnom obliku, ujednačavajući pritom teoriju i praktična rješenja digitalizacije u malim arhivima zajednica.

Rubrika *Recenzije knjiga* donosi sljedeće prikaze: Marcel Barriault osvrće se na eseje *Porn Archives* uređivačkog tima Tim Dean, Steven Ruszczycky i David Squires (Durham, NC, and London, UK: Duke University Press, 2014.), Amy Marshall Furness na knjigu autorskog dvojca Richard Rinehart i Jon Ippolito *Re-Collection: Art, New Media, and Social Memory* (Cambridge, MA, and London, UK: MIT Press, 2014.), naslov *Import of the Archive: U.S. Colonial Rule of the Philippines and the Making of the American History* od Cheryl Berdo (Sacramento, CA: Litwin Books, 2013) obrađuje Aaron Gordon, drugomu izdanju *Demystifying Copyright: A Researcher's Guide to Copyright in Canadian Librarians and Archives* (Ottawa: Canadian Library Association, 2014.) Jeana Drydena posvetila se He-

ather Martin, a posljednji naslov *Ephemeral Matirial: Queering the Archives* (Sacramento, CA: Litwin Books, 2014.) Alana Kumbiera prikazala je Rebecka Sheffield.

U rubrici *Prikazi izložbi* Simon Patrick Rogers daje osvrt na izložbu *No Little Plans: Alternative Building and Transportation Visions for Toronto*, koju je postavio kustos Mark Osbaldestin u City of Toronto Archives.

U jesenskom izdanju časopisa *Archivaria*, broj 82, iz 2016. objavljeno je šest članaka, prikazano je pet knjiga i tri izložbe. Jednim se sjećanjem arhivska zajednica oprostila od preminule arhivistice Jean Tener i, na kraju, donosi se pregled nagrada časopisa *Archivaria*.

Broj započinje obraćanjem Jeana Drydena uredniku časopisa referirajući se na recenziju svoje knjige *Ephemeral Matirial: Queering the Archives* u prethodnom broju.

Rubrika *Članci* započinje naslovom *The Spectre in the Archive: Truth, Reconciliation, and Indigenous Archival Memory* („Slutnja u zapisima: Istina, pomirba i arhivska memorija autohtonog stanovništva“) J. J. Ghadar. Služeći se arhivistikom, spoznajama studija koji proučavaju autohtono stanovništvo nekog područja i kritičkim osvrtom na rasnu pripadnost i kolonijalizam, autorica se bavi proučavanjem dva sudska slučaja koja se odnose na zapise i rad Truth and Reconciliation Commission (Komisija za istinu i pomirenje) u Kanadi. Riječ je o slučajevima kad je TRC sudskim putem ishodio predaju zapisa vezanih uz Indian Residential School (IRS), koji su bili u posjedu vlade i crkvenih institucija, a bili su od neprocjenjive vrijednosti za rad TRC-a, i kada je putem suda tražio objašnjenje što će se dogoditi s onim zapisima temeljem kojih preživjeli polaznici IRS-a traže odštetu.

Naglašavajući tenziju između želje da se pamti i žudnje za zaboravom, autorica tvrdi kako je uključivanje zapisa nastalih djelovanjem autohtonog stanovništva ili zapisa o njemu u arhive kolonijalista zapravo bilo ključno za stvaranje povijesne arhivske memorije kolonijalista koja doprinosi promjeni kanadskog srama i krivnje u nacionalnu slavu i čast.

Članak pokušava kroz sudske slučajeve pokazati kako pritajena povijest i naslijeđe kolonijalnog nasilja izlaze na vidjelo. Pritom autorica ne ulazi u zakonske detalje slučajeva niti pokušava dati odgovore na sva pitanja koja iz njih proizlaze, nego se trudi što bolje objasniti osporavanje zapisa u (neo)kolonijalnom okruženju, njihovu vrijednost u oslikavanju problematike kojom se bavi Komisija za istinu i pomirenje i, konačno, važnost u dovođenju do tog pomirenja. Cilj joj je u arhivski kontekst staviti materiju koja se odnosi na proučavanje autohtonog stanovništva i širiti okvir istraživanja kolonijalizma i rasizma.

Catalogues and the Collecting and Ordering of Knowledge (I): ca. 1550–1750 („Katalozi i prikupljanje i organizacija znanja (I): 1550.–1750.“) prvi je dio dvodijelnog članka autorice Heather MacNeil, koji se bavi ulogom kataloga u prikupljanju i organiziranju znanja u prvim knjižnicama, muzejima i arhivima. Autorica

se usredotočuje na pojavu i razvoj katalogizacije u navedenim institucijama u zapadnoj Europi od sredine 16. do sredine 18. stoljeća i opisuje načine na koje se ona mijenjala s obzirom na promjene u sagledavanju znanja i njenoj organizaciji.

Knjižnice, muzeji i arhivi smatrali su se sigurnim mjestima gdje su se mogle čuvati knjige, artefakti i pisani dokumenti jer je postojao strah od mogućeg nestanka izvora znanja, odnosno informacija bilo zbog nasilja bilo zbog zanemarivanja. I upravo kroz takvo shvaćanje tih institucija ključnu ulogu su odigrali katalozi/inventari sistematizirajući i organizirajući skupljeno znanje i približavajući ga sve širem broju zainteresiranih.

U članku se prate promjene u izradi kataloga, odnosno načini na koje su se oni mijenjali reflektirajući promjene u poimanju organizacije znanstvenih i političkih znanja. U knjižnicama to je bio prijelaz s običnog nizanja na abecedno načelo organizacije katalogizacije, a u muzejima su čuđenje i spektakularnost zamijenjeni sistematskom opservacijom i kontekstualiziranjem. U arhivima se „idealni topografski inventar“, čija je organizacija korespondirala s fizičkim smještajem dokumenata u spremištu, zamjenjuje s onim „taksonomičnim“, čija se organizacija temeljila na sistematičnoj podjeli i podpodjeli kategorija, što je dopuštalo svakomu pojedinomu dokumentu da bude indeksiran i da postoji konkordanca neovisno o njegovu fizičkom smještaju. Također, u novom pristupu izrade inventara pojedine cjeline gradiva bile su organizirane abecedno kako bi se olakšao pristup, snalaženje i pronalazak određenog zapisa.

Zaključno, članak ilustrira kako znanstvena revolucija, pojava empirijskih metoda, pomaci u društvenim i političkim okvirima utječu na poimanje znanja, na svijest o važnosti njegova čuvanja i približavanja širem krugu korisnika i, sukladno navedenom, metodologiju izrade kataloga.

Greg Bak, u *Media and the Messengers: Writings on Digital Archiving in Canada from the 1960s to the 1980s* („Medij i glasnici: Osvrt na digitalno arhiviranje u Kanadi od 1960-ih do 1980-ih“), bavi se razvojem prakse digitalnog arhiviranja u Kanadi tokom dva desetljeća 20. stoljeća, od 60-ih do 80-ih godina, počevši od ranog eksperimentiranja s računalnim popisima obavijesnih pomagala i osnivanja posebnog odjela za računalno čitljive zapise u Nacionalnom arhivu Kanade, Public Archives of Canada's Machine Readable Archives (MRA) Division.

U svojem istraživanju autor posvećuje pažnju općim trendovima u razvoju računalnih tehnologija i njihovoj primjeni. Prateći razvoj novih tehnologija djelomično opravdava otpor arhivista prema korištenju računala u svojem radu tokom 60-ih i 70-ih godina zbog njihove skupoće, nedovoljno velike memorije i potrebe za posebno obučanim osobljem za rad na njima, preko 80-ih, kada računala postaju cjenovno prihvatljivija, prilagođenija korisniku, s bolje razvijenim aplikacijama i kada postaju sve češći alat u poslu, da bi konačno u 90-ima postali uobičajenom uredskom, pa tako i arhivskom poslovnom svakodnevicom.

Autor je podijelio članak u dva dijela: *Medij i Glasnici*. U prvom se dijelu prati rad arhivista orijentiranih na digitalne zapise i njihov trud u oblikovanju prakse i postupaka koji proizlaze iz rada na prvim elektroničkim obavijesnim pomagalicama i rada na upravljanju i uporabi digitalnih zapisa. Ističe se kako su se glavna arhivska strujanja u početku ogradila od korištenja računala, kako ga se smatralo nečim revolucionarnim i možebitno ugrožavajućim za sve dosadašnje načine čuvanja zapisa. Upravo je takav stav utjecao na sporadično i sramežljivo otvaranje prema novim tehnologijama i njihovo prihvaćanje u obavljanju poslovnih procesa.

U drugom dijelu autor ističe trud ključnih figura na području digitalnog arhiviranja (Jay Atherton, Hugh Taylor, Richard Kesner i tim Vancouver Island Project kojeg čine Peter Baskerville i Chad Gaffield), nazivajući ih „glasom s margine“, koji su bili svjesni izazova, mogućnosti i što hitnije primjene nove arhivske prakse, te opisuje njihov trud da se u osnovna arhivska strujanja uvedu računalno čitljivi zapisi.

Na kraju Bak iznosi zaključak kako se prihvaćanje računala u arhivskim okvirima odvijalo postepeno i polako pa je, unatoč nekim zvučnim imenima i udruženjima na tom arhivskom polju, kanadska arhivistika dugo ostala orijentirana i fokusirana na zapise na papiru i arhivsku praksu utemeljenu na njima.

Četvrti naslov *Link Data for Archives* („Povezani podatci za arhive“) autorice Jinfang Niu, temeljen na istraživanjima nekoliko projekata o „povezanim podacima“ (*link data*), bavi se proučavanjem aktualne pozicije arhivskih „povezanih podataka“ i njihova utjecaja na opis arhivskih zapisa te na otkrivanje i dolaženje do podataka sadržanih u zapisima.

„Povezani podatci“ dio su semantike Weba, a riječ je o ugradnji opisnih podataka o zapisima u prostor mreže i njihovom povezivanju, odnosno arhivski opisi se transformiraju u povezane podatke. Autorica, svjesna spore primjene procesa ugradnje podataka o gradivu u mrežni prostor i njihova povezivanja, elaborira kako su isti od velike koristi za poboljšanje arhivskog opisa i za dolaženje do podataka iz gradiva. Štoviše, ona tvrdi kako će ti podatci obogatiti taj opis čineći ga interoperabilnijim i detaljnijim, a dolaženje do informacija učinit će učinkovitijim kroz mogućnost direktnog odgovora na postavljen korisnički upit. Također, ističe da je implementacija „povezanih podataka“ složen i slojevit proces, ali istovremeno ističe i brojne njegove prednosti. Mišljenja je kako će „povezani podatci“ snažno utjecati na sve vrste arhivskih izvora dostupnih na mreži – opisi arhivskih izvora bit će decentralizirani, dostupni za neograničeno korištenje i to na razne načine, te podcrtava njihovu korist za AKM zajednicu (*library, archives, museum – LAM*). Detaljno analizirajući „povezane podatke“ i njihovu primjenu, članak se bavi i proučavanjem mehanizama za objavljivanje tih podataka i postupcima, odnosno servisima dolaženja do informacija temeljenih na „povezanim podacima“.

Članak naslova *Risky Business? Issues in Licensing Copies of Archival Holdings* („Riskantan posao? Problemi s odobravanjem izrade kopija arhivskoga gradiva“), čija autorica Jean Dryden, problematizira politiku, procedure i praksu izrade kopija zapisa u Nacionalnom arhivu Kanade i kanadskim pokrajinskim i teritorijalnim arhivima kako bi identificirala pitanje autorskog prava, uvjete u arhivima koji se odnose na izradu kopija za korisnike i probleme, odnosno rizike koji se pritom pojavljuju. Rad se fokusira na dva ključna problema – u kojem opsegu arhivi posjeduju autorska prava za zapise koje čuvaju te u kojoj se mjeri poštuje zakonski okvir autorskog prava pri izradi korisničkih kopija.

Arhivsko gradivo nije namijenjeno za komercijalne svrhe i, u tom smislu, uglavnom se ne objavljuje, i ne izdaje se izvan arhivske ustanove. Za izradu kopija arhivskog gradiva postoje u arhivima razrađena politika i postupci, a oni dokumenti koji su dostupni on-line često se objavljuju u takvom obliku (primjerice niskoj rezoluciji) da ih se može koristiti samo za osobne potrebe. U slučaju da su u pitanju kopije dokumenata potrebne za objavljivanje, potrebno je obratiti se ustanovi u kojoj se gradivo čuva.

Arhivi pokušavaju kontrolirati korištenje gradiva i izradu kopija pozivajući se na autorska prava, iako možda oni i nisu njihovi pravi nositelji ili su im spomenuta prava istekla, i upravo se tu javlja problem. Jednako problematično je i kad praksa izrade kopija nije u skladu s autorskim pravima. Proučavajući problem, autorica uočava kako se prakse izrade kopija razlikuju od ustanove do ustanove (iako je riječ o ustanovama vrlo sličnog karaktera i poslanja) i kako čak postoje nedosljednosti u praksi samo jedne ustanove u kojoj se gradivo čuva. Kao problematične prepoznaju se i neke prakse u arhivima, među kojima se posebno ističe ona traženja odobrenja od ustanove za korištenje u neistraživačke svrhe, a da uopće nije sigurno posjeduje li ona autorska prava za sporni dokument. Na taj se način zbunjuju korisnici i narušava se primarna uloga arhiva da svoje gradivo čini dostupnim.

Dryden smatra kao bi se trebalo ići za time da se istraži praksa autorskih prava za posebne tipove arhiva te kako je nužna revizija politike i prakse izrade korisničkih s ciljem postizanja njihove sveobuhvatnosti, dosljednosti i recentnosti.

Posljednji članak ovog broja časopisa *From Missionaries to Managers: Making the Case for a Canadian Documentary Heritage Commission* („Od misionara do menadžera: Stvaranje uvjeta za kanadsku Komisiju za pisanu baštinu“), autora D. Richard Valpya, razmatra promjene u kanadskom arhivskom sustavu potaknute digitalnim razvojem i težnju tog sustava da u novom okruženju sačuva svoju autentičnost. Iako su uloženi znatni naponi kako bi se novi sustav oblikovao i artikulirao, autor smatra kako je isti još uvijek previše zatvoren i lišen suodnosa sa stvarateljima zapisa i s korisnicima.

Krajnji cilj kanadskog arhivskog sustava očuvanje je pisanog nasljeđa. Mišljenje da je za ostvarenje tog cilja najveći dio odgovornosti na arhivistima pobija

razvoj i napredak digitalnih tehnologija. Autor navodi kako bi strateški zadatak arhivske zajednice sada trebao biti stvaranje okruženja u kojem će se producirati i vrednovati korisni zapisi, odnosno predlaže osnivanje novih ustanova za pohranu dokumenata, neovisnih od arhivskih institucija i struke uopće, s ulogom promoviranja, održanja i širenja pisanog nasljeđa. Na taj način poticala bi se važnost cjelovitih, izvornih i vjerodostojnih zapisa kao osnovnih komponenti pisanog nasljeđa i alata za efikasno funkcioniranje suvremenog društva. Organizacija, kojom bi upravljali stvaratelji zapisa i korisnici, ispunila bi kritičku prazninu otvarajući kanadski arhivski sustav u koji bi pristizali intelektualni impulsi i financijska sredstva, i to ne samo iz arhivskog miljea, nego i od javnih institucija čiji se dokumenti pohranjuju.

Valpy promatra razvoj profila arhivističkog djelatnika, od, kako on kaže, „misionara“ koji je marljivo radio želeći profilirati arhivski sustav, pasioniranog vizionara koji je vodio brigu za povjerene mu zapise. Međutim, današnji arhivist sve je više menadžer, odgovoran za složene zadaće i dužnosti, prije svega one koje podrazumijevaju svladavanje izazova koje nameće digitalno doba. Njihove preokupacije sada postaju proračuni, prioriteti ustanove i sl., i obveza im je prilagoditi se promjenama koje se odnose na zapise, arhivske servise i ustanove.

Problem očuvanja pisanog nasljeđa u članku je prepoznat kao sociološki i njegovo rješavanje svakako mora izići iz okvira arhivske zajednice uključujući istovremeno bitne figure kao što su stvaratelji zapisa i njihovi korisnici. Napominje se kako je u procesima očuvanja pisanog nasljeđa potrebno više strategije – odrediti dugoročne ciljeve arhivskih institucija i osmišljavati planove kako ih realizirati.

Ovaj broj časopisa osvrnuo se na pet naslova. Carolyn Head prikazuje knjigu Davida Vincenta *Privacy: A Short History* (Cambridge, UK: Policy Press, 2016.), na *Encyclopedia of Archival Science* (Lanham, MD: Rowan & Littlefield, 2015.) koju su uredile Luciana Duranti i Patricia C. Franks pažnju je obratio Juan Ilerbaig, Jamie Serran recenzirao je *The No-Noncense Guide to Archives and Recordkeeping* (London: Facet Publishing, 2016.) Margaret Crockett, naslov *Queers Online: LGBT Digital Practices in Libraries, Archives, and Museums* (Sacramento, CA: Litwin Books, 2015.) urednice Rachel Wexelbaum obradio je Al Stanton-Hagan, a posljednji je naslov *Unarrested Archives: Case Studies in Twentieth-Century Canadian Women's Authorship* (Toronto: University of Toronto Press, 2014.) autorice Linde M. Morra obradila Jennifer Toews.

U rubrici *Prikazi izložbi* Philip Dombowsky vodi nas kroz izložbu *Hiding in Plain Sight: discovering the Métis Nation in the Collection of Library and Archives Canada* koju su postavili Beth Greenhorn, Al Benoit, William Benoit i Carolyn Cook u predvorju Library and Archives Canada. Laura Millar se osvrće na, kako kaže, dosad najambiciozniju izložbu održanu u Vancouver Art Gallery *MashUp: The Birth of Modern Culture*, u čijoj je pripremi sudjelovalo trideset kustosa iz svih krajeva svijeta. Posljednja recenzija ovog broja odnosi se na izložbu *“Why are we*

saving All these artist publications + Other Galleries stuffs?": The Emergence of Artist-Run Culture in Halifax kustosa Creightona Barretta i Petera Dykhuisa, a donosi je Rebecca Young.

Jean Dryden i Apollonia Steele u ovom se broju sjećanjem opraštaju od kolegice Jean Tener (1931.–2016.).

Na kraju broja objavljeni su godišnji dobitnici nagrada Udruženja kanadskih arhivista za 2016. godinu. Nagradu W. Kaye Lamb dobio je Raymond Frogner za članak „*Lord, Save Us from the Et Cetera of the Notary*“: *Archival Appraisal, Local Custom, and Colonial Law*, nagradu Hugh A. Taylor Tom Nesmith za članak *Toward the Archival Stage in the History of Knowledge*, a nagrada Gordon Dodds dodijeljena je Allison Mills za njezin rad *Learning to Listen: Archival Sound Recordings and Indigenous Cultural and Intellectual Property*.

Ana Štimac

***Archival Science*. 15 (2015).**

U prvom dijelu 15. izdanja časopisa *Archival Science* objavljena su četiri članka.

U prvom članku, *How cells became records: standardization and infrastructure in tissue culture* („Kako su stanice postale zapisi: standardizacija i infrastruktura u kulturi tkiva“) autorica Amelia Acker prati razvoj kulture tkiva kao tehnologije kroz njezinu standardizaciju. Prikazuje kako ljudske stanice u svojim linijama postaju zapisi. Članak donosi teoriju biozapisa i standardizacije znanstvenog upravljanja zapisima u biotehnologiji.

Victoria L. Lemieux u članku *Visual analytics, cognition and archival arrangement and description: studying archivist's cognitive tasks to leverage visual thinking for sustainable archival future* („Vizualna analitika, spoznaja i arhivsko sređivanje i opis gradiva: proučavanje kognitivnih zadaća arhivista kako bi se u utjecalo na vizualno mišljenje za održivu arhivsku budućnost“) istražuje mogućnosti korištenja vizualne analize za potporu misaonog procesa sređivanja i opisivanja arhivskog gradiva.

Paul Conway u članku *Digital transformations and the archival nature of surrogates* („Digitalne transformacije i arhivska narav surogata“) opisuje kako je važno da arhivska znanost prepoznaje i razumije ulogu digitalnih surogata. Prilikom digitalizacije većih razmjera nastaju izuzetne zbirke digitalnih surogata s potencijalnim dugoročnim kulturnim i istraživačkim vrijednostima. Autor smatra,